

Martina Urretabizkaia Etxeberria

*Arama,
Gipuzkoa
(1936)*

Aurkibidea

Biografia

Martina Aramako Agerre baserrian jaio zen; aita zuen bertakoa, eta ama zaldibiarra. Eskolan Araman ibili zen. Elkarrizketa bere senarrarekin batera egin zitzaion, Eugenio Iza. Elkarrizketan, Aramako hainbat istorio kontatu zizkiguten eta umorea izan zen nagusi.

Zintak

ARM-002

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Pildain Larrañaga, Itziar
- **Data:** 2012-01-25
- **Iraupena:** 62 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Elexpuru, Juan Martin

ARM-003

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Pildain Larrañaga, Itziar
- **Data:** 2012-01-25
- **Iraupena:** 57 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Maria Martina eta Martin Mari

- **Erref:** ARM-002/002
- **Iraupena:** 0:01:04. **Hasi:** 00:04:18. **Bukatu:** 00:05:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Aitona Martin zen, eta berari Maria Martina jarri zioten eta anaiari Martin Mari.

2. Trenbideko lanean irabazitako diruarekin baserria erosi

- **Erref:** ARM-002/003
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:05:22. **Bukatu:** 00:07:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

Bost anai-arreba ziren. Agerre baserrian jaio zen Martina, Araman. Ataundik etorritakoak aurretikoak, trenbidea egiten irabazitako diruekin erosi omen zuten baserria.

3. Denak batera eskolan

- **Erref:** ARM-002/005
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:09:14. **Bukatu:** 00:10:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

<p>Neska eta mutil, denak batera egoten ziren eskolan. Hamabi urte arte, gustua hartzen hasi zirenean utzi egin behar. Asko aldatu da Arama ordutik hona.</p>

Transkripzioa

-Ta umetan nola bizi ziñaten Araman?

M-Umetan pos felizes gauza gutxikin konformatzen giñen ta.

E-Hor do gure alaba txikitzekoa.

M-Alaba bai baiño gu.

E-Eta semea hor beste alden. Seme alabak dauzku. Han illobak.

M-Ba umetan osea eskola, eskola ikasi behar genun garaien etxea lanea. Ni ibili nitzen Araman eskolan, nazionaleta, urdun zan, bueno! Zea klase guztitakok eoten giñen zaharragok gaztegek denetati.

E-Daneti, dana nahasi.

M-Eta...

-Zenbat urtetik zenbat urtea jun ziñen zu?

M-Ni hamabi arte, urduntxe gustoa hartu nionen ikasteko gogoi utzi in behar.

E-Ikasi behar gendunen fuera lanea.

M-Eta e, baiño bialdu niñuen, Ordizia etorri nitzen ni, beeatzi urtekin mojata, ta hor bazkaltzea ta erdearea ba hobetogo itteati, eta hamabi urte arte hor.

-Eta Araman esan zenu dana, edade guztitakok eta...

M-Edade guztitakok.

E-Danak nahasin.

M-Edade guztitakok, maixue juden zan ta edade guztitako...

E-Ni're bai igual.

M-Hau'e bai ta esango nuke zaharragok, gaztegek, dena.

-Eta neskak mutillakin?

M-Bai.

E-Hoi da, hoi zan Arama.

M-Garai baten.

E-Gure eskolako Arama hoi zan.

-Hoixe besteik ez e?

M-Ez.

E-Hoixe bakarrik.

M-Hoixe

E-Hor eliza ta etxe horren tarten zan eskolea.

M-Bai.

E-Hoixe da Arama.

-Beittu e!

E-Billatu uain uain Aramati horrea ze alde daon.

-Bai.

M-Uain juden bazea Arama ikustea ze kanbioa.

E-Hoi uain dala hirurogei urteti gora.

4. Aitona, Aramako alkate

- **Erref:** ARM-002/008
- **Iraupena:** 0:02:38. **Hasi:** 00:13:42. **Bukatu:** 00:16:20

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala

Laburpena:

Bide-konpontzeak-eta auzolanean egiten ziren. Haserreak erraz sortzen ziren edozein lur-pusketagatik. Martinaren aitona alkatea izan zen luzaroan, eta ez zuen kargua utzi nahi. Errotariaren laguna zen. Errotariaren kontuak.

5. Guardia zibilak etxez etxe sinadura eta txerriki bila

- **Erref:** ARM-002/009
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 00:16:20. **Bukatu:** 00:18:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Lanbideak » Polizia

Laburpena:

Guardia zibilak etxez etxe ibiltzen ziren sinadura bila, eta bide batez eskegita zeuden txorixoak eskatzen zituzten. Baina amonak bazetozela sumatzean ezkutatu egiten zituen.

6. Morroi piperzalea

- **Erref:** ARM-002/013
- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 00:21:16. **Bukatu:** 00:23:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Morroi "historikoa" izan zuten. Piperra gustatzen zitzaion asko; behin ipini zioten janaria ezin pikanteagoa, baina ez zion kalterik egin. Arrosarioa egunero errezatzen zen baserrian baina morroiari ez zitzaion gustatzen eta ukuilura ihes egiten zuen.

7. Hanka bereko zapata pareak erosi morroiak

- **Erref:** ARM-002/014
- **Iraupena:** 0:02:10. **Hasi:** 00:23:02. **Bukatu:** 00:25:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Uholdeak izan ziren urtean, 1953an, Tolosako feriatik zapata pareka ekarri zuen morroiak, baina biak hanka batekoak. Etxean denak prest haren kontura barre egiteko. Etxekoandreak ordaintzen zion soldata, kartilla ere jarri zion, baina dena gastatzen zuen aukera zuenean.

8. Baserrian pozik eta lasai bizi ziren orduan

- **Erref:** ARM-002/016
- **Iraupena:** 0:00:30. **Hasi:** 00:26:00. **Bukatu:** 00:26:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Oso pozik bizi ziren baserrian. Oraingo gazteak presaka bizi dira.

9. Babarrun-eltzea lurrera bota zutenekoa

- **Erref:** ARM-002/018
- **Iraupena:** 0:01:13. **Hasi:** 00:27:48. **Bukatu:** 00:29:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

Errekan igeri, habiak bilatu, tiragomarekin ibili eta horrela dibertitzen zen txikitan Eugenio. Beheko sua zaintzen geratu ziren Martina-eta behin, eta baba-eltzea bota zuten. Barrez kontatzen du.

10. Garaiz itzuli behar erromeriatik

- **Erref:** ARM-002/020
- **Iraupena:** 0:02:43. **Hasi:** 00:29:58. **Bukatu:** 00:32:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

<p>Erromeria asko zen Eugenioren gazte denboran. Bazkal ondoren irteten ziren jaiegunetan. Martina-eta, berriz, ez ziren erromerietara joaten, Ordizia aldera baizik. Plazan musika. Martinak haserre aurkitzen zuen ama berandu helduz gero. Paga ematen zion, baina dena ez gastatzeko esanda.</p>

11. Gizarte mailari asko erreparatzen zitzaion

- **Erref:** ARM-002/021
- **Iraupena:** 0:02:09. **Hasi:** 00:32:41. **Bukatu:** 00:34:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:

Ondo pentsatuta hasi behar zen mutilarekin, nobioak utzitakoa markatuta geratzen zelako. Asko begiratzen zitzaion familia onekoa zen. Martina, esaterako, Eugenio baino maila altuagokoa omen zen.

12. Nafar erreketen oroitzapen txarra

- **Erref:** ARM-002/023
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:35:42. **Bukatu:** 00:37:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Nafar erreketek Goierrin sartu zirenean sarraski handia egin zuten, lapurretak eta abar. Jendea baserrietan eta ezkutatu zen, baina hala ere atxilotu eta desagerrarazitakoak izan ziren.

13. Araman soldaduen kuartela

- **Erref:** ARM-002/026
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:39:52. **Bukatu:** 00:40:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

Laburpena:

Gerra ondoren (1946-47 aldera) Araman kuartela egon zen. Apaiza, Inozenzio Munita, nazionalista zen eta haiei begiratu ere ez egiteko esaten zieten.

14. Apaiz jatorrak Araman

- **Erref:** ARM-002/027
- **Iraupena:** 0:02:36. **Hasi:** 00:40:57. **Bukatu:** 00:43:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Jatorra omen zen apaiza, baina ba omen ziren "soltera" batzuk kexarekin joaten zitzaizkionak edozer gauzarengatik. Ulazia abizenekoa eta Joxe Mari Aranalde bertsozalea ere ziren, beste batzuen artean. Jaiero meza nagusitara. Akolito ere ibili zen. Zortzi egun baino lehen bataiatzen zen umea. Gero "elizan sartzea" egiten zen, eta apaizari oiloa eraman behar zitzaion. Baina Aramako apaizek ez zuten onartzen.

15. Beldurrezko erlijioa

- **Erref:** ARM-002/028
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 00:43:33. **Bukatu:** 00:45:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

<p>Aste Santuan builaka jarduten zuten apaizek pulpitutik. Beldurrezko erlijioa zen hura. Aste Santuan eta ostiraletan haragia jan zitekeen bulda ordainduz gero.</p>

16. Egoskaria jaten zen gehienbat orduan

- **Erref:** ARM-002/029
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 00:45:34. **Bukatu:** 00:47:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Etxean sortzen zena jaten zen gehienbat orduan. "Egoskaria" ia dena, babarrunak, patatak gaztainak... Garbantzuak jaietan. Bi txerri hiltzen ziren askotan. Gazikutxan gordetzen ziren puskak, karetan kontserbatzen ziren arrautzak.

17. Bababarruna biltzera joandako emakumeen tranpak

- **Erref:** ARM-002/031
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:48:50. **Bukatu:** 00:50:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Garai hartan kanpoko emakumeak ibiltzen ziren babarrunak biltzen arto artean. Behin Martinaren aitak tranpak egiten harrapatu zituen bi emakume.

18. Baserriko lan-tresnak

- **Erref:** ARM-002/032
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:50:18. **Bukatu:** 00:52:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:

Laian nola egiten zen. Bere denboran ia ez zen egiten baina laiak ikusten ziren

alde guztietan. Erreminta zaharren izenak: goldea, karramarroa, "Arrea" (area), alperra, zokor-mazoa eta abar, eta zertarako diren.

19. Nobio garaia: bost urte alperrik galduta

- **Erref:** ARM-002/037
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:58:55. **Bukatu:** 01:00:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Iritziak » Bizitzarekiko ikuspegia

Laburpena:

Nobio garaia: bost urte alperrik galduta, dio Martinak. Orduan dena zen bekatu, musu ematea ere bai. Ordizian zinera joan, plazan dantzan egin, kafea hartu eta iluntzean etxera. Eugenio Martinaren etxera egunero joaten zen lanera, amaginarrebak ikaragarri maite zuen. Amaginarreba neskame egondakoa zen gaztetan.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-04-30

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com